

การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเป็ดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงาน

ภาคการเกษตร สมุทรปราการ

The Analysis of Supply Chain of Pak Nam Duck for Agricultural Workers, Samutprakarn

ธมนวรรณ เฟื่องประยูร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Tamonwan Fuangprayoon

Faculty of Management of Science, Dhonburi Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: tamonwan.o@dru.ac.th

(Received: July 29, 2024; Revised: November 20, 2024; Accepted: November 25, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเป็ดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร 2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงธุรกิจของผู้ประกอบการเลี้ยงเป็ดสายพันธุ์ปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีที่ใช้ทั้งวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 8 ราย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรคือผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 77 ราย โดยใช้วิธีการสำรวจและเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่พัฒนาจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยายและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบในการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด

ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีความสอดคล้องกันในแง่องค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเป็ดปากน้ำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ต้นน้ำ (การเลี้ยงและการเตรียมสินค้า) กลางน้ำ (การจำหน่าย แปรรูป และขนส่ง) และปลายน้ำ (การกระจายสินค้า) ผลการวิจัยเชิงปริมาณชี้ให้เห็นว่า การสร้างความเหมาะสมระหว่างการผลิตและความต้องการของตลาดมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับผลการดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทาน และมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานดังกล่าวจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การจัดการและวางแผนการผลิต การเพิ่มช่องทางการตลาด และการบริหารจัดการต้นทุน ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการประสานงานและความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการปรับปรุงปัจจัยด้านการผลิตและการกระจายสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในระบบห่วงโซ่อุปทาน

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อุปทาน, เป็ดปากน้ำ, ผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร, ความต้องการของตลาด

Abstract

This research aims to 1) analyze the supply chain of Pak Nam duck for agricultural workers in Samut Prakan province 2) analyze the business data of raising Pak Nam duck in the area. The study engages a mixed methods research approach, integrating qualitative and quantitative methods. For the qualitative research, data were

collected through in-depth interviews with 8 agricultural labor entrepreneurs, using semi-structured interview guides. The quantitative phase involved a survey of 77 agricultural labor entrepreneurs using questionnaires developed from the qualitative findings. The collected data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis to test hypotheses and explore the relationship between production alignment and market demand. The results showed consistency between the qualitative and quantitative data, identifying three key components of the duck farming supply chain: upstream (farming and pre-processing activities), midstream (distribution, processing, and transportation), and downstream (product distribution to consumers). Quantitative analysis revealed a moderate, statistically significant positive relationship between supply chain management components and market demand. The key factors influencing this alignment, in descending order, were collaborative management within the supply chain, an appropriate environmental setting, production management, production planning, market channel enhancement and cost management. These findings underscore the importance of coordination and collaboration in the supply chain, as well as improving production and distribution factors to better respond to market demands and enhance overall supply chain efficiency.

Keywords: Supply chain, Pak Nam duck, Agricultural workers, Market demand

บทนำ

ต้นกำเนิดสายพันธุ์เป็ดปากน้ำมาจากประเทศจีน โดยชาวจีนอพยพได้นำเป็ดติดตัวมาด้วยเพื่อใช้เป็นแม่พันธุ์ จนเมื่อมีการผสมพันธุ์กับเป็ดพื้นเมืองไทย จึงเกิดการพัฒนากลายเป็นสายพันธุ์เป็ดซึ่งมีชื่อเรียกตามสถานที่เลี้ยง อย่างเช่น ปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีการเลี้ยงเป็ดกันจนโด่งดัง เพราะมีลักษณะพิเศษคือมีไข่แดงใหญ่ สีแดงสด เหมาะแก่การทำไข่เค็ม จึงเรียกเป็ดพันธุ์นี้ว่าเป็ดปากน้ำ (สลิตรตัน ชูโชติ, 2564) กรมปศุสัตว์จึงมีความต้องการอนุรักษ์พันธุ์ไว้ โดยนำเป็ดปากน้ำมาเลี้ยงปรับปรุงขยายพันธุ์ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์ปีก และได้กระจายสายพันธุ์โดยการจำหน่ายและแจกจ่ายแก่เกษตรกรทั่วไป เริ่มที่กลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา และกลุ่มเกษตรกรอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีความสนใจเลี้ยงเป็ดปากน้ำได้เลี้ยงและพัฒนาผลผลิตเป็นไข่สดและไข่เค็มออกจำหน่ายตามท้องตลาดในพื้นที่ใกล้เคียง ต่อมา มีการกระจายสายพันธุ์เป็ดปากน้ำโดยจำหน่ายและแจกจ่ายในพื้นที่ใกล้เคียงพร้อมทั้งให้การสนับสนุนความรู้และความเข้าใจในการเลี้ยงเป็ดปากน้ำอีกด้วย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2563)

เป็ดปากน้ำเป็นสายพันธุ์ที่เลี้ยงเพื่อผลิตไข่และเนื้อที่มีคุณภาพสูง ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารและรายได้สำคัญของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดใกล้เคียง หน่วยงานสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรปราการจึงได้ดำเนินโครงการส่งเสริมและอนุรักษ์สายพันธุ์เป็ดปากน้ำประจำปีงบประมาณ 2563 ในแผนงานบูรณาการส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ จึงได้มีการแจกลูกเป็ดสายพันธุ์เป็ดปากน้ำแท้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรไว้เพื่อเพาะเลี้ยงสำหรับบริโภคและจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ในแต่ละอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงเป็ดปากน้ำให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็ดปากน้ำ ตามแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี ฉบับทบทวน พ.ศ.2564 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมให้มีศักยภาพเพื่อการแข่งขันในภูมิภาคเขตเศรษฐกิจอาเซียน และประเทศคู่เจรจาการค้ากับเขตเศรษฐกิจอาเซียน โดยพัฒนากระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสมุทรปราการได้จัดสรรงบประมาณจังหวัดให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรปราการดำเนินการส่งเสริมและอนุรักษ์สายพันธุ์เป็ดปากน้ำภายใต้โครงการส่งเสริมการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ทั้งนี้สถิติการจำหน่ายผลผลิตจากเป็ดปากน้ำในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 80 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด และมีเพียงร้อยละ 20 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดนั้นเก็บไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน แสดงให้เห็นถึงความต้องการผลิตภัณฑ์จากเป็ดที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ต้นทุนการเลี้ยงเป็ดก็มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์และปัญหาสภาพอากาศ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2563)

การเลี้ยงเป็ดปากน้ำในจังหวัดสมุทรปราการมีความสำคัญอย่างยิ่งในเชิงเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะในการผลิตเนื้อและไข่เป็ดที่มีคุณภาพสูงซึ่งจำหน่ายทั้งในและนอกพื้นที่ ช่วยเสริมสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการในภาคการเกษตร อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการยังเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเนื่องจากการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์และการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ซึ่งทำให้ต้องพึ่งพาอาหารสำเร็จรูปที่มีราคาสูง การขาดความรู้ในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานทำให้การขนส่งและการกระจายผลิตภัณฑ์ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างการผลิตและความต้องการของตลาด ทำให้การวางแผนการผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการจัดการข้อมูลยังมีจำกัด ส่งผลให้กระบวนการผลิตไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเป็ดปากน้ำในพื้นที่สมุทรปราการจึงมีความสำคัญในการพัฒนาแนวทางที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจัดการกระบวนการผลิตได้ดีขึ้น ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันในตลาด ทั้งในด้านการผลิต การกระจายสินค้า และการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความสำคัญของการเลี้ยงเป็ดปากน้ำในกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทาน การกำหนดปริมาณการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการสร้างแนวทางในการพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการเลี้ยงเป็ดปากน้ำที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเป็ดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงธุรกิจของผู้ประกอบการเลี้ยงเป็ดสายพันธุ์ปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

จุฑาทิพย์ สุรารักษ์ ขมพูนุท อำช้าง และพิศวรรณ ภูรุ่ง (2565) ได้ให้ความหมายของการจัดการห่วงโซ่อุปทานว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้จัดหาวัตถุดิบหรือชิ้นส่วน (Suppliers) ผู้ขนส่ง (Transporters) ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภายนอกองค์กร (Third-Party Company) และหน่วยงานภายในองค์กร (Internal Department) เพื่อผลิตสินค้าและส่งมอบให้กับลูกค้าต่อไป ในการนี้การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้องค์กรสามารถพิจารณาต้นทุนได้อย่างเหมาะสม ผลิตสินค้าได้มีคุณภาพ และส่งมอบให้ลูกค้าได้ตรงความต้องการ

ผู้วิจัยจึงเห็นว่องค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเหมาะสมของการผลิตกับความต้องการของตลาดนั้น ประกอบด้วยปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตและการกระจายสินค้า ทั้งนี้จะมีการสรุปตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในตารางที่ 1 เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้และความเหมาะสมในการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

ตารางที่ 1 สรุปผลการสังเคราะห์ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

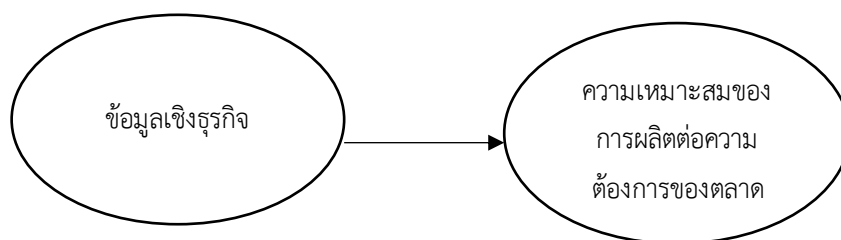
นักวิชาการ/นักวิจัย	ข้อค้นพบ
Henchion et al, (2021)	พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วยการคัดเลือกพันธุ์ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การผลิตสินค้าคงคลัง การจัดการผลิต และการบริหารจัดการร่วมกัน ในห่วงโซ่อุปทาน
ชาลี ตระกูล และราตรี สิทธิพงษ์ (2564)	ทำการวิเคราะห์กลยุทธ์ด้านการตลาดกล้วยไข่กำแพงเพชรสู่ตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การคัดเลือกพันธุ์ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวอย่างพิถีพิถัน และกรรมวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย คุณภาพสินค้า การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้า และเพิ่มช่องทางการตลาดดิจิทัลหรือการตลาดออนไลน์
จิรัฐ กาญจน์บุญเรือง และพรรณนุช ชัยปันชนะ (2565)	ทำการศึกษาการจัดการการผลิตกลุ่มผักอินทรีย์ ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วยเงินทุนหมุนเวียนในการซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องมือ การจัดวางผังพื้นที่ในการเพาะปลูก การวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทาน การปรับปรุงระบบการจัดการการผลิต การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างชัดเจน การกำหนดชนิดผักที่จะทำการปลูกร่วมกับลูกค้าประจำ และการสร้างความเข้าใจวิธีการคิดต้นทุนการผลิต
ขวัญชัย ช้างเกิด (2565)	ทำการวิเคราะห์การวางแผนการผลิต พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วยการวางแผนการผลิต การจัดการด้านกำลังการผลิต และการใช้ทรัพยากรขององค์กรมีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่เงินทุน วัตถุดิบ และแรงงาน
สุกัญญา ชัยพงษ์ (2563)	ทำการศึกษาปริมาณการผลิตไม้เพื่อการจำหน่ายต่อความต้องการไม้ของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ OTOP จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วยจำนวนวัตถุดิบ การมีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง สภาพภูมิอากาศ การแปรรูปสินค้า และช่องทางการจัดจำหน่าย
จิรวรรณ จันทรัง ฌปักษ์ ช่วยชูหนู และประพจน์ มลิวัลย์ (2565)	ทำการศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานอ้อยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการต้นทุนผลตอบแทน การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ การจัดการการตลาด ส่งเสริมการผลิตเชิงพาณิชย์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน
สุจิตตา หงษ์ทอง และคณะ (2562)	ทำการศึกษาห่วงโซ่อุปทานปลานิลของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลและต้นทุนต่อหน่วย กรณีศึกษาอำเภอบาง จังหวัดเชียงราย พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดประกอบด้วย การเลือกใช้วัตถุดิบ การดูแลรักษา ขนาดพื้นที่การเลี้ยง เงินทุน ปัจจัยการผลิต สภาพภูมิอากาศ ความรู้ความเข้าใจด้านต้นทุนและเทคโนโลยีใหม่ๆ และการสื่อสารระหว่างกันในห่วงโซ่อุปทาน

นักวิชาการ/นักวิจัย	ข้อค้นพบ
ผดุงศักดิ์ มะโนเลิศ และคณะ (2561)	ทำการศึกษาแนวทางการปรับตัวของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่าการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด ประกอบด้วยสภาพภูมิอากาศ ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการต้นทุนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่องทางการจัดจำหน่าย ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การวางแผนการผลิตและกระบวนการผลิต

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลเชิงธุรกิจและตัวแปรความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด

จิรัฐ กาลญ์บุญเรือง และพรณนุช ชัยปิ่นชนะ (2565) กล่าวว่าความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด เป็นความสามารถผลิตได้ตามปริมาณที่กำหนดไว้ต้องอาศัยทรัพยากรขององค์การหลายอย่าง อันได้แก่ เงินทุน วัตถุดิบ แรงงาน ตลอดจนเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ แต่เนื่องจากทรัพยากรขององค์การมีอยู่อย่างจำกัดจึงต้องวางแผนใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการการผลิตทั้งระบบได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยกระบวนการ (Process) และปัจจัยผลผลิต (Output) และสุภารัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2560) กล่าวว่าความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดของสินค้าเกษตรกล้วยไม้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะก่อให้เกิดการร่วมคิดการแก้ปัญหาและการระดมทรัพยากร ซึ่งเป็นวิธีที่สำคัญที่ทำให้ธุรกิจ ในชุมชนประสบความสำเร็จสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้เกษตรกรสามารถพัฒนาได้ตามสถานการณ์ของ สภาพแวดล้อมภายนอกของการแข่งขันทางธุรกิจ โดยมีการนำรูปแบบการจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตรกล้วยไม้ที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในกระบวนการซึ่งส่งผลให้ต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโซ่อุปทานสินค้าเกษตรกล้วยไม้อีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถแสดงภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลเชิงธุรกิจและตัวแปรความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด ตามที่แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลเชิงธุรกิจและความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด

ที่มา: การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากการทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร พบว่าความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดเกิดจากการดำเนินกระบวนการต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน เช่น การจัดซื้อ การผลิต การขนส่งและการกระจายสินค้าระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ต้นทุนรวมในห่วงโซ่อุปทานต่ำที่สุด และสามารถตอบสนองความต้องการต่อระดับการบริการที่ลูกค้าต้องการ ควบคู่ไปกับการร่วมมือระหว่างกันในห่วงโซ่อุปทานเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างปริมาณผลผลิตกับความต้องการของตลาด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถรวบรวมข้อมูลเชิงลึกและเชิงกว้างได้พร้อมกัน โดยการออกแบบการวิจัยแบบผสมเชิงสำรวจ (Exploratory Mixed Methods Designs) จะใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพก่อนเชิงปริมาณ เพื่อสรุปเป็นห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและยืนยันองค์ความรู้จากผลการวิจัย อีกทั้งยังช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลครอบคลุมทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำผลวิจัยไปใช้พัฒนากลยุทธ์การจัดการห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเปิดปากน้ำในกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำในกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร โดยครอบคลุมทุกขั้นตอนในกระบวนการจัดการ ตั้งแต่การจัดซื้อ การจัดการ การผลิต ไปจนถึงการกระจายสินค้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของห่วงโซ่อุปทานที่เชื่อมโยงการจัดหาวัตถุดิบจนถึงการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้บริโภค การจัดซื้อครอบคลุมการคัดสรรพันธุ์เปิดและการจัดหาอาหารสัตว์ที่ต้องมีการวางแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีคุณภาพ ส่วนกระบวนการผลิตต้องอาศัยการดูแลตามมาตรฐานสุขภาพสัตว์และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์และประสิทธิภาพการผลิต ในด้านการจัดการ การบริหารทรัพยากร เช่น พื้นที่เลี้ยงและแหล่งน้ำมีความสำคัญในการทำให้กระบวนการดำเนินไปอย่างราบรื่น สำหรับการกระจายสินค้า การวางแผนเส้นทางการจัดส่งและการจัดการคลังสินค้าเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ถึงมือผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของห่วงโซ่อุปทาน การเลือกตัวอย่างวิจัยใช้วิธีการแบบไม่ทราบความน่าจะเป็น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) ผ่านการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการเกษตร

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational Research) โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ (Decision Making) และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงธุรกิจ (Business Analytics) ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยดำเนินไปอย่างถูกต้องตามกระบวนการวิจัย มีความเหมาะสมและความเที่ยงตรงสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการ แรงงานภาคการเกษตรในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ จำนวน 4 ราย 2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ จำนวน 4 ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 ราย โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามเกณฑ์การกำหนดและคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลนั้นจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์หรือมีข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ และยังต้องมีคุณสมบัติสำคัญๆ ที่คล้ายคลึงกัน โดยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ที่สามารถให้ข้อมูลที่ดีและเหมาะสมกับประเด็นที่ทำการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ให้ความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาแบบองค์รวม (ชาย โพธิ์สิตา, 2562; จิระพงศ์ เรืองกุล, 2564) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ จำนวน 8 ท่าน ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงเปิดปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการมีทั้งสิ้นจำนวน 77 ราย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2563)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ โดยจะใช้วิธีการสอบถามบุคคลในกลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรตลอดกระบวนการจัดซื้อ การจัดการ การผลิต การแปรรูป การขนส่งและการกระจายสินค้าถึงมือผู้บริโภค เพื่ออธิบายเชิงพรรณนาให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจภาพรวมของการผลิตเปิดปากน้ำ

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของข้อคำถาม สัมภาษณ์ โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยข้อคำถามที่ตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์ โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งทางด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangular Methodology) เพื่อตรวจสอบความเที่ยง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานะ ระยะเวลา และกำลังการผลิตในห่วงโซ่อุปทานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับด้านความสำคัญขององค์ประกอบของการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณโดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะและวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนความชัดเจนของข้อคำถามและความถูกต้องของภาษา โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ซึ่งมีการให้คะแนนตั้งแต่ +1 (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์) 0 (ไม่แน่ใจ) และ -1 (ไม่สอดคล้อง) ข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตรของ Rovinelli & Hambleton (1977) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป (จิระพงศ์ เรืองกุล, 2564) จากนั้นทำการตรวจสอบความคงเส้นคงวาของเครื่องมือ (Reliability) ผ่านการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) จำนวน 30 ชุด และทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Hair et al., 2010; สุนัน ยุระรัช, 2559)

โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังนี้

1) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายเชิงพรรณนาให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจภาพรวมของการผลิตเปิดปากน้ำ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ ด้วยแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อเจาะลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผนวกกับการสังเกตการณ์ที่ปรากฏการณ์และพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประชากรมาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่เป็นผู้ประกอบการ แรงงานภาคการเกษตร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนและตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นและวิเคราะห์ตีความข้อมูลเป็นกลุ่ม จากนั้นจึงวิเคราะห์ภาพรวมเพื่อนำมาซึ่งข้อมูลเชิงลึกในการกำหนดเป็นห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำ ในจังหวัดสมุทรปราการ

2) การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นด้านความสำคัญขององค์ประกอบของการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของความสำคัญขององค์ประกอบของการสร้างความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาดในห่วงโซ่อุปทานเปิดปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงธุรกิจของผู้ประกอบการเลี้ยงเปิดสายพันธุ์ปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของการตอบแบบสอบถามแต่ละฉบับก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

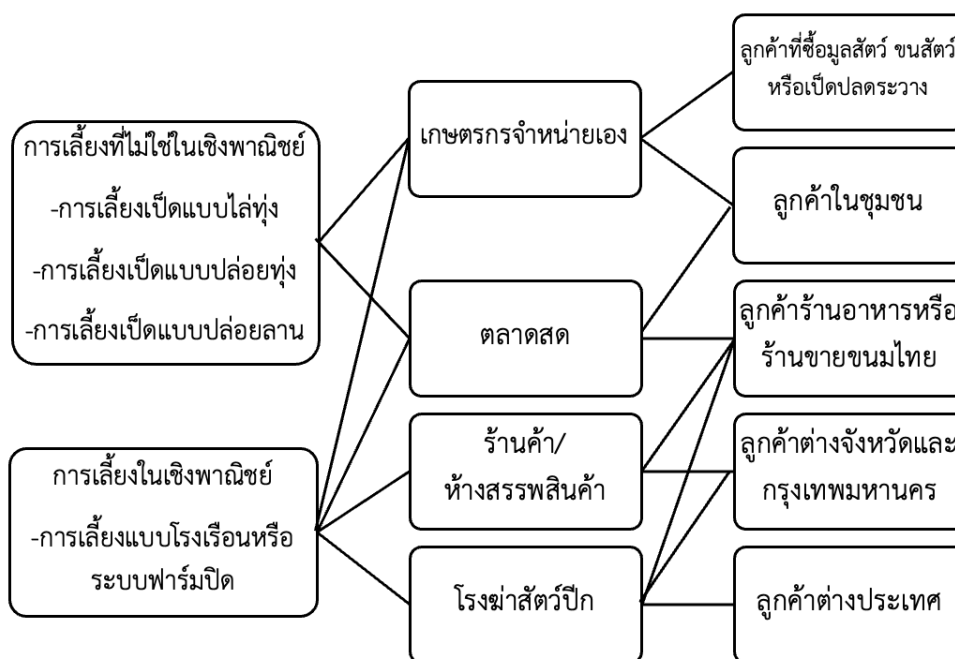
หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ในลำดับต่อมาผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย (ชาย โพธิ์สิตา, 2562) และนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยอาศัยการตีความและการสร้างข้อสรุปในเชิงอุปมานหรืออุปนัย (Inductive Method) จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่หลากหลาย ซึ่งนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยและการสัมภาษณ์มาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย รวมทั้งเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (สุนัน ยุระรัช, 2559) ในการวิเคราะห์ครั้งนี้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยโปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการหาค่าทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างว่ามีลักษณะเป็นตัวแทนที่ดีหรือไม่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบความมีอิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis: MRA) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Coefficient of Determination: R^2) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยการวิเคราะห์แบบนำเข้า (Enter Selection) ในการวิเคราะห์กำหนดค่าระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 หรือกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยพิจารณาเงื่อนไขการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน

ผลการวิจัย

1) ห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเปิดปากน้ำกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเปิดปากน้ำกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ที่มา: สรุปจากผลการวิจัย

ห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร สมุทรปราการ มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

1) ต้นน้ำ เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมกิจกรรมตั้งแต่การเลี้ยงเปิดปากน้ำจนถึงกิจกรรมก่อนเข้าสู่กระบวนการแปรรูปและส่งมอบสู่ตลาด ทั้งการเลี้ยงในเชิงพาณิชย์และไม่ได้เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ (การเลี้ยงเปิดแบบไล่ทุ่ง การเลี้ยงเปิดแบบปล่อยทุ่ง และการเลี้ยงเปิดแบบปล่อยลาน) ซึ่งเกษตรกรที่เลี้ยงเปิดปากน้ำในเชิงพาณิชย์จะเป็นการเลี้ยงแบบโรงเรือนหรือระบบฟาร์มปิด และอาหารของเปิดปากน้ำนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบการเลี้ยง ในกรณีที่เกษตรกรไม่ได้เลี้ยงเปิดปากน้ำในเชิงพาณิชย์ แหล่งอาหารของเปิดปากน้ำส่วนมากจึงได้

จากวัตถุดิบในท้องถิ่น โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงมักให้อาหารสำเร็จรูปควบคู่ไปกับอาหารวัตถุดิบในท้องถิ่น ส่วนการเลี้ยงเปิดปากน้ำในเชิงพาณิชย์ อาหารของเปิดปากน้ำที่ใช้จะเป็นอาหารสำเร็จรูปที่เป็นอาหารเม็ด หรืออาหารสำเร็จรูปผสมกับวัตถุดิบในท้องถิ่น ซึ่งใช้เลี้ยงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงระยะไข่

2) กลางน้ำ เป็นกระบวนการจำหน่าย แปรรูปและการขนส่งสินค้า ในกรณีที่เกษตรกรไม่ได้เลี้ยงในเชิงพาณิชย์จะจัดจำหน่ายไข่เปิดในชุมชน โดยเกษตรกรเป็นผู้จำหน่ายเองหรือขนส่งผลผลิตไปยังร้านค้าที่ตลาดสดในพื้นที่ ส่วนในกรณีที่เกษตรกรไม่ได้เลี้ยงในเชิงพาณิชย์จัดจำหน่ายโดยการขนส่งผลผลิตไปจำหน่ายที่โรงฆ่าสัตว์ปีก เช่น บริษัท บางกอกแอนด์ จำกัด โรงฆ่าสัตว์อิสลาม ภายานาฟิไก่สด ร้านสยามไก่สด ห้างหุ้นส่วนจำกัดสำโรงใต้ค้าสัตว์ พิเศษกรุปอินเตอร์เทรด ใจเพื่อแม่ค้าสัตว์ปีก เป็นต้น

3) ปลายน้ำ เป็นกระบวนการกระจายสินค้าไปสู่ลูกค้าหรือผู้บริโภค ประกอบด้วยลูกค้าในชุมชน ที่ซื้อไข่เปิดและเปิดเนื้อจากเกษตรกรโดยตรงหรือตลาดสดใกล้บ้านเพื่อนำไปบริโภค, ลูกค้าต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานครที่ซื้อเปิดเนื้อจากร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้า (Modern Trade) และลูกค้าร้านอาหารหรือร้านขายขนมไทยที่ใช้ไข่เปิดเป็นส่วนประกอบ เช่น ร้านสุกี้ MK ร้านขายเปิดย่าง ร้านขายเปิดพะโล้ (เปิดไหวในช่วงเทศกาลตรุษจีน) ร้านอาหารตามสั่ง และร้านขายขนมไทย และลูกค้าต่างประเทศที่เป็นลูกค้าของบริษัท บางกอกแอนด์ จำกัด รวมทั้งลูกค้าที่ซื้อมูลสัตว์เพื่อนำไปทำเป็นปุ๋ยคอก ลูกค้าที่ซื้อขนสัตว์เพื่อนำเป็นวัตถุดิบและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น หมอน เสื้อกันหนาว ผ้าเช็ดตัว ผ้าห่ม เป็นต้น และลูกค้าที่รับซื้อเปิดไข่ปลดระวาง เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากเปิด ได้แก่ เนื้อเปิดแช่แข็ง เนื้อเปิดบด เครื่องในเปิด ขาเปิด คอเปิด และปากเปิด

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร สมุทรปราการ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน

สถานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	จำนวน	ร้อยละ
ต้นน้ำ (ผู้ขายลูกเปิดสายพันธุ์เปิดไข่ปากน้ำ ผู้ขายอาหารสัตว์ ผู้ขายอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ เจ้าของที่ดิน ผู้เลี้ยงเปิด ผู้รับจ้างเลี้ยงเปิด)	61	44.85
กลางน้ำ (ผู้แปรรูปสินค้า ผู้บรรจุสินค้า ผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ผู้ออกแบบบรรจุภัณฑ์)	42	30.88
ปลายน้ำ (ผู้จัดจำหน่าย ผู้ขนส่ง ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ร้านอาหารผู้บริโภค)	33	24.27
รวม	136	100.00

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่ดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทาน

ระยะเวลาที่ดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 ปี	8	10.39
1-5 ปี	47	61.04
5 ปีขึ้นไป	22	28.57
รวม	77	100.00

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปริมาณสินค้าในห่วงโซ่อุปทาน

ปริมาณสินค้าในห่วงโซ่อุปทาน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 100 หน่วย ต่อสัปดาห์	5	6.49
100 – 200 หน่วย ต่อสัปดาห์	54	70.13
มากกว่า 200 หน่วย ต่อสัปดาห์	18	23.38
รวม	77	100.00

3) ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลเชิงธุรกิจมีผลต่อความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด ในภาพรวม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตามเงื่อนไขการตรวจสอบสภาพการเกิดสหสัมพันธ์ (Correlation) กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ ในระดับค่อนข้างสูง (Multicollinearity) ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมดจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยใช้สถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสถิติ Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสถิติ Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF)

องค์ประกอบการสร้างความเหมาะสมของการผลิต	Tolerance	VIF
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	.591	1.693
การจัดการการผลิต	.432	2.317
การเพิ่มช่องทางการตลาด	.713	1.403
การบริหารจัดการต้นทุน	.743	1.346
การวางแผนการผลิต	.484	2.068
การบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน	.438	2.282

จากตารางที่ 5 ผลการตรวจสอบสภาพการเกิดสหสัมพันธ์ (Correlation) กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ คือค่า Tolerance อยู่ระหว่าง .432 – .743 ซึ่งมีค่ามากกว่า .10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 1.346 – 2.317 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 สรุปได้ว่าไม่เกิดสหสัมพันธ์ (Multicollinearity) กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบการสร้างความสำเร็จของการตลาดในห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเป็ด
ปากน้ำของผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตร สมุทรปราการ

องค์ประกอบสร้างความเหมาะสมของการผลิต	ความต้องการของตลาด	สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	การจัดการการผลิต	การเพิ่มช่องทางการตลาด	การบริหารจัดการต้นทุน	การวางแผนการผลิต	การบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน
ความต้องการของตลาด	1.000	.573*	.528*	.444*	.415*	.522*	.635*
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม		1.000	.442*	.597*	.424*	.682*	.695*
การจัดการการผลิต			1.000	.420*	.346*	.398*	.703*
การเพิ่มช่องทางการตลาด				1.000	.411*	.487*	.730*
การบริหารจัดการต้นทุน					1.000	.482*	.741*
การวางแผนการผลิต						1.000	.799*
การบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน							1.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลเชิงธุรกิจมีผลต่อความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด

ปัจจัยข้อมูลเชิงธุรกิจ	ความเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด			t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	1.784	.193		9.254	.000
สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	.339	.068	.546	5.014	.000
การจัดการการผลิต	.225	.059	.194	3.789	.000
การเพิ่มช่องทางการตลาด	-.028	.045	-.025	-.623	.534
การบริหารจัดการต้นทุน	.068	.061	.058	1.11	.268
การวางแผนการผลิต	.184	.049	.173	3.742	.000
การบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน	.558	.057	.407	9.842	.000

R = .814, R² = .662, Adj R² = .647, SEE = .126, Durbin-Watson = 1.674

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานของการเลี้ยงเปิดปากน้ำในกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในสมุทรปราการ แสดงให้เห็นข้อมูลเชิงลึกและแนวโน้มของโครงสร้างห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานพบว่า การเลี้ยงเปิดปากน้ำในสมุทรปราการ มีโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ไม่ซับซ้อน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่รายงานถึงความท้าทายในการบริหารจัดการต้นทุนและการเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ ยังพบว่าการจัดการร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าเป็นปัจจัยสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเปิดปากน้ำในจังหวัดสมุทรปราการโดยแบ่งตามสถานะระยะเวลาดำเนินงาน และปริมาณสินค้า เมื่อจำแนกตามสถานะในห่วงโซ่อุปทานพบว่าส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเปิดปากน้ำในภาคการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในกลุ่มต้นน้ำคิดเป็นร้อยละ 45 ของทั้งหมด กลุ่มกลางน้ำร้อยละ 31 และกลุ่มปลายน้ำร้อยละ 24 ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบเชิงคุณภาพที่ระบุถึงบทบาทและความสำคัญของผู้ประกอบการในแต่ละกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ทางสถิติชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบการสร้างเหมาะสมของการผลิตต่อความต้องการของตลาด เช่น การจัดการต้นทุนและการเพิ่มช่องทางการตลาด มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05) และมีอิทธิพลในระดับปานกลางต่อความต้องการของตลาด

อภิปรายผล

การศึกษาห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเปิดปากน้ำของผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในสมุทรปราการ พบว่ามีโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อนและมีจำนวนผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานน้อยราย ซึ่งลักษณะนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะนันท์ นวลหนูปล้อง และคณะ (2562) ที่พบว่าโครงสร้างตลาดของไก่เบตงในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย (Pure Oligopoly)

ซึ่งผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าเหมือนกันทุกประการ ข้อมูลนี้สะท้อนถึงโครงสร้างและการจัดการของห่วงโซ่อุปทานที่มีลักษณะ การผลิต คล้ายคลึงกันระหว่างผู้ผลิต นอกจากนี้การยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบด้านการบริหารจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน พบว่า องค์ประกอบดังกล่าวมีอิทธิพลทางบวกในระดับปานกลางต่อความต้องการของตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้ประกอบการ แรงงานภาคการเกษตรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร และงานวิจัยของสูตรรัตน์ พิมลรัตน์กานต์ (2560) สอดคล้องกับ ผลการวิจัยนี้ โดยชี้ว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานกล้วยไม้ในอำเภอพุทธมณฑลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ช่วยให้เกิดการร่วมคิด แก้ปัญหาและจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ธุรกิจสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

รวมทั้งการวิจัยของจิรัฐ กัญจน์บุญเรือง และพรณนุช ชัยปิ่นชนะ (2565) พบว่าการจัดการกลุ่มผักอินทรีย์ในจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการการผลิตที่เหมาะสม ในทำนองเดียวกัน การศึกษาห่วงโซ่อุปทาน ไข่พื้นเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจิรวรรณ จันทรคง ฌปักษ์ ช่วยชูหนู และประพจน์ มลิวัลย์ (2565) พบว่าการจัดการร่วมกัน ระหว่างเกษตรกรและผู้ค้าในทุกระดับจะสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกันและส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร จึงสรุปได้ว่าการจัดการ ห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การผลิตสอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเป็ดปากน้ำของกลุ่มผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าห่วงโซ่อุปทานนี้ครอบคลุมทุกกระบวนการตั้งแต่การเลี้ยงเป็ด การจัดการผลิต การขนส่ง และการกระจายสินค้า จนถึง การนำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์เป็ดที่เชื่อมโยงกับหลายอุตสาหกรรม การนำผลการวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติควรพิจารณา ถึงความสำคัญของการจัดการร่วมกันในห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะการวางแผนการผลิต การเพิ่มช่องทางการตลาด และการบริหารจัดการ ต้นทุน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ข้อค้นพบเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางระหว่างการสร้างความเหมาะสมของ การผลิตและ ความต้องการของตลาด ยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการห่วงโซ่อุปทานให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้บริโภค การนำข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ไปปรับใช้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานเปิด ปากน้ำในพื้นที่สมุทรปราการ และสามารถขยายผลไปใช้กับกลุ่มผู้ประกอบการรายอื่นๆ ในภาคการเกษตรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลดี ต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมเป็ดปากน้ำและการเกษตรโดยรวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอแนวทางและแนวคิดที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม ผู้ประกอบการแรงงานภาคการเกษตรในพื้นที่สมุทรปราการ การวิจัยควรสำรวจแนวโน้มตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและ ต่างประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค นอกจากนี้ ควรสำรวจนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และยกระดับการผลิต รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการห่วงโซ่ อุปทาน

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนานโยบายและมาตรฐานที่สนับสนุน การเลี้ยงเป็ด รวมถึงการประเมินผลกระทบของนโยบายที่มีต่อธุรกิจ ควรศึกษากลยุทธ์การตลาดที่เน้นความยั่งยืนและคุณค่าของ ผลิตภัณฑ์ และมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะของกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อยกระดับศักยภาพในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดินจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ปี 2566 งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือเป็นอย่างดีของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรปราการ ผู้ประกอบการเลี้ยงเป็ดสายพันธุ์ปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานการเลี้ยงเป็ดปากน้ำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในทุกรูปแบบ และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย ช้างเกิด. (2565). การวางแผนการผลิต. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2566 จาก <https://bsru.net/การวางแผนการผลิต-production-planning/>.
- จิรวรรณ จันทรคง ฦกษั ช่วยชูหนู และประพจน์ มลิวัลย์. (2565). ห่วงโซ่อุปทานไก่พื้นเมือง กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารเกษตรพระวรุณ*, 19(2), 66-73.
- จิรัฐ กายจนบุญเรือง และพรรณนุช ชัยปิ่นชนะ. (2565). การจัดการการผลิตกลุ่มผักอินทรีย์ ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 28(2), 166-129.
- จิระพงศ์ เรืองกุล. (2564). การออกแบบการวิจัย:แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมวิธี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: เนชั่นโฮมส์1954.
- จุฑาทิพย์ สุรารักษ์ ชมพูนุท อ่ำช้าง และพิศวรรณ ภู่อรุ่ง. (2565). การประเมินความเสี่ยงของปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการผลิต ในบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์. *BU Academic Review*, 20(1), 130-147.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ชาลี ตระกูล และราตรี สิทธิพงษ์. (2564). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การส่งออกกล้วยไข่กำแพงเพชรสู่ตลาดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สมมส.)*, 27(4), 93-102.
- ปิยะนันท์ นวลหนูปล้อง และคณะ. (2562). โครงสร้างตลาด เส้นทางการตลาด และห่วงโซ่อุปทานของไก่เบตง ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(3), 78-85.
- ผดุงศักดิ์ มะโนเลิศ และคณะ. (2561). แนวทางการปรับตัวของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ*, 3(1), 74-84.
- สุกัญญา ชัยพงษ์. (2563). ปริมาณการผลิตไข่เพื่อการจำหน่ายต่อความต้องการไข่ของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไข่ OTOP จังหวัดปราจีนบุรี. *Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences*, 21(1), 245-254.
- สุจิตตา หงษ์ทอง และคณะ (2562). ห่วงโซ่อุปทานปลานิลของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลและต้นทุนต่อหน่วย กรณีศึกษา อำเภอบาง จังหวัดเชียงราย. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 16(1), 180-199.
- สุดารัตน์ พิมพ์รัตนกานต์ (2560). การจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรกล้วยไม้ในอำเภอยุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 10(2), 1595-1610.
- สลิลรัตน์ ชูโชติ. (2564). *เป็ดไข่พันธุ์ปากน้ำ (Pak Nam Egg Duck)*. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2566 จาก <https://secretary.dld.go.th/webnew/index.php/en/news-menu/othernews-menu/64-informationdld/article-dld/7127-pak-nam-egg-duck-5-2564>.

สุบิน ยุระรัช. (2559). การเขียนรายงานการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิชั่นพีเพรส.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ. (2563). การจัดทำข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์รายสินค้าของจังหวัดสมุทรปราการปี 2563 เรื่องเปิดปากน้ำ. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2566 จาก <https://www.opsmoac.go.th/samutprakan-dwl-files-431891791097>.

Hair, J. F. et al. (2010). **Multivariate Data Analysis**. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Henchion, M. et al. (2021). Review: Trends for Meat, Milk and Egg Consumption for the Next Decades and the Role Played by Livestock Systems in the Global Production of Proteins Animal. **The International Journal of Animal Biosciences**, 15(1), 1-14.

Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. **Tijdschrift Voor Onderwijs Research**, 2(2), 49-60.